

Első találkozásom a stresszel

Egyetemi éveim második szemeszterének végén történt tanulóéveim első igazi megméretetése: négy tantárgyból vizsgáztam, ami – mindenek mellett – sorsfordító esemény volt, meghatározta, azaz lényegében eldöntötte további sorsomat. Szigorú rosta volt, melyen eldőlt, fogom-e bírni a következő évek megterhelését, kiállok-e az egymást követő próbatételeket, melyek – így informáltak a felsősök – egyre kegyetlenebbek lesznek.

Ezen emberpróbáló feladat pozitív megoldása azért is volt próbakő, mert – néhány évfolyamtársammal egyetemben – második nekirugaszkodásra sikerült magyar ajkúként felvételt nyernem a szovjet egyetemre. Még nem voltam tegező viszonyban az orosz nyelvvel, ám nemcsak levizsgáznom, de magas osztályzatot is ki kellett érdemelnem az ösztöndíj miatt, hisz vékony pénztárcával érkeztem hazulról, és csakis jó átlageredménnyel maradhattam az egyetem kollégiumában, ahol jóval kevesebb „helypénzt” kellett fizetni, mint bármelyik albérletben, valamint az ottani menza árai is barátságosabbak voltak, mint akárhol a város étkezdéiben.

„Fiam – bocsátott utamra édesanyám –, tanulj, tanulj, nehogy kiebrudaljanak, gondold a jövődre, meg arra is, milyen szégyen lenne, ha kizárnának, de arra is, hogy mi vár rád...”

Tudtam, szem előtt tartottam, mi vár rám: a katonaság. Azonnal rám húznák az ördögbőrt, és vinnének szeretett pátriából a birodalom legtávolibb zugába, akár Kamcsatkára vagy Csukotkára, ami jellemző volt, három vagy akár öt évre. Brrr!

Ezek után, mármint leszerelésemet követően, nem lett volna szellemi munícióm, de talán kedvem sem újra felvételizni, szertefoszlott volna dédelgetett álmom, hogy felsőfokú végzettségem legyen.

Az első három körömrágós vizsgám sikeres volt, a rajt izgalma fokozatosan visszaszorulóban volt, sarjadzott bennem a bátorság, az önbizalom, s már-már normális pulzusszámmal léptem a terembe, ahol biológiai ismereteimről, tudásomról kellett számot adnom egy szerfelett szigorú tanár és asszisztensei kereszttüzeiben.

A tételben négy kérdés volt, az első háromra tudtam a választ, viszont... viszont a negyediket nem értettem, vagyis sejtelmem sem volt: mi a kérdés, és így mi a válasz.

Kb. 20 perces felkészülést követően rogyadozó léptekkel járultam a nagyérdemű színe elé, és kezdtem sorjázni a válaszokat, melyek – így emlékszem – sikerültek, a tanárom megmetszák, s utasított a következő kérdés megválaszolására, mígnem eljutottam a negyedik kérdésig.

„Ha most azt mondom – bénította elmémet a gondolat – hogy nem értem még a kérdést sem, akkor elvesztem.”

Felvillant előttem édesanyám szenvedő arca, könnyekkel patakozó szeme, barátaim, ismerőseim kaján mosolya vagy együtt érző pillantásai, láttam magam tarra nyírt sorstársaim sokaságában, amint a katonaszerelvény vagonjainak ajtajai előtt sorakozunk, éreztem a szibériai szelek csontig hatoló, metsző ölelését...

„Akkor mi a negyedik?!” – rántottak vissza a szomorú valóságba vizsgáztatóm szavai.

„A mohák” – feleltem szinte félájultan, ösztönösen, mert ebben a kérdésben otthon voltam.

„Tessék, hallgatom!” – jött a visszhang, és én nekikezdtem, mint egy programozott gép, ami tudja, csak nem érti a mondókáját.

„Elég – hallottam valahonnan a nagyon messzi távolból. „Adja ide a tételt!” – nyújtotta felém tanárnőm a kezét.

„Lebuktam! – sajdukt belém a felismerés. – Vége mindennek...”

Megszűnt, eltűnt körülöttem-mellettem a reális világ, mintha Vasarely-mintákkal lett volna kikapátázva minden, mintha a Párkák lejtettek volna a teremben örömtáncot egyre szaporább szívverésem ritmusára, miután kirántottak bőrtokomból, kipukkantam, kiszökött belőlem a levegő, kiszáradt a vérem, a nyálam, elhatalmasodtak bennem a fiziológiai reflexek... és mielőtt rommá lettem a szó legszorosabb értelmében, adrenalinban tocsogó kézzel nyújtva a felszólító felé a cetlit, ledöntöttem a virággal teli vázát az asztalon, ami az utóbbi széléhez ütődve darabokra tört, szétömlött belőle a víz, és szilánkjai a padlón landoltak.

„Mit csinál?!“ – meredt rám vizsgáztatóm, és asszisztenseivel együtt szedni kezdte az asztalon heverő papírokat én meg lehajolva a virág- és vázatöredékeket, miközben bemártottam a vízbe a tételt.

„Bocsánat... bocsánat... nem akartam... véletlen volt...” – préseltem ki magamból átnyújtva a bőrig ázott tételt.

„Adja ide, és menjen ki! Ott várjon!” – címezte felém epésen.

Kitámolyogtam, de hogy miként, nem emlékszem, csak arra, hogy végtelen hosszúnak tűnt vánszorgásom ki a folyosóra, ahol katatóniás állapotban, de immáron élére állított szürke agysejtjeim túldimenzionált működésével vártam a verdiktet, ami kb. ekképpen fog hangzani:

„Nem elég, hogy becsapta, félrevezette vizsgáztatóit még anyagi kárt is okozott tisztességtelen viselkedése palástolására. Szégyellje magát! A rám ruházott joggal élve kizárom a pótvizsga lehetőségét, jelentem az esetet a rektornak, követelve kizárását az egyetemről.” Azaz: kirúgnak.

Sokadszor araszolt visszafelé az óra mutatója, mikor nyílt az auditorium ajtaja, hívtak.

– Üljön le, fiatalember! – mutatott a székre a professzornő. – Alig áll a lábán. Mi van magával? Nem értem az állapotát, ennyire megvi-

selte volna a vizsga? Hiszen készült, jól felelt a kérdésekre.

Nem válaszoltam, mert adrenalinban úszó agyam selejtes gondolatokat szült, a nyelvem meg úgyis zsibbadt volt, meg aztán miként magyarázzam meg a váza feldöntését, azt az utolsó szalmaszálát, amibe ösztönösen kapaszkodtam, miközben valahol szégyelltem is magam, de nem is értette volna meg a rám leselkedő tragédiát...

– Feltételezem, sőt biztos vagyok benne: keveset vagy egyáltalán nem hallott még a stresszről, de tapasztalta klasszikus példáját. Jegyezze meg a jövőre nézve, a stressznek három hatásos ellenszere van: az ima, a szex és az alkohol. Vegye a leckeönyvét – nyújtotta felém –, nyugodjon meg, és vigyázzon magára.

Felpörgetett állapotomban nem kérdeztem meg, egyszerre kell-e mind a hármat bevetni, avagy egyenként.

Harmadnap, amikor kijózanodtam, felütöttem a tankönyvet: mi is volt az ominózus negyedik kérdés, ami kiütött, amit nem értettem, ami helyet bedobtam a mohát, eltörtem a vázát. A fogas kérdés a következő volt: Mondjon példát rá, és jellemezzen egy telepes, spórakkal szaporodó növénytorzset, azaz beszéljen a... moháról.

DR. SZÖLLŐSY TIBOR

Eltartási szerződés

Az eltartási szerződés a szocialista államrendszer gusztustalan vadhajtsága, zabigyereke volt, ami két fél között kötöttetett azzal a céllal, hogy az egyik a másik halála esetén megkaphassa, bérlőként elfoglalhassa az általa lakott, állami tulajdonban lévő lakást. A szerződés egy a hiánygazdaságon alapuló olyan virtigli vircsaftot eredményezett, ahol az egyik fél viszonylag jobb körülmények között még egy icipicit élni szeretett volna, a másik azonban mielőbb lakni akart az inkriminált lakásában, de nélküle. A két fél között a helyzet lényegéből fakadóan rendszerint antagonisztikus, balladai ellentét feszült, ami természetszerűen csak az egyik

szenvedő fél halálával vagy a szerződés felbontásával oldódhatott meg.

A szerződés értelmében aláírása után a felek összeköltöztek, hogy az eltartó minden tekintetben biztosítani tudja magányos és idős eltartottja megfelelő ellátását, és ha kellett, gondos ápolását. A fiatalabb fél a szerződésben foglaltak érvényességéhez szükséges legalább egy év együtt lakás leteltével azonban, kimondva vagy kimondatlanul, egyre inkább várni kezdte azt a percet, amikor az eltartottja végre lesz olyan szíves, és eltávozik ebből az árnyékvilágból. A mindkét fél számára gyakran kényszerű kapcsolat, nem véletlenül, sokszor